

İzmir - Hilal Senti Geleneksel Konut Dokusunda Cephe Tasarımı ve Süsleme

Facade Designs and Ornaments of Traditional Houses in İzmir - Hilal District

Dr. Öğr. Üyesi Aygül UÇAR*
Dr. Öğr. Üyesi Rüçhan BUBUR**

Özet

Zengin tarihi birikime sahip olan İzmir, yüzyıllar boyu farklı kültürler için bir çekim merkezi olmuştur. Osmanlı Dönemi'nin başlarında küçük bir sahil kasabasını anımsatan kent Sanayi Devrimi ve sonrasında yaşanan gelişmeler nedeniyle ekonomik olarak hızla büyümüş, çeşitli etnik grupların yaşamayı tercih ettiği bir yerleşime dönüşmüştür. İzmir - Aydın Demiryolu ile İzmir - Kasaba (Turgutlu) Demiryolu hattının kesişim alanında kalan ve yoğunluklu Rum nüfusun yaşadığı semt olan Hilal içinde barındırdığı konutlarıyla İzmir'in geleneksel dokusunu bütünlemektedir. İnşa tarihli örneklerin 1901 ile 1905 tarihlerini yinelemesi bölgedeki yapılaşmanın 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Yapılan alan araştırmaları sonucunda semtte yer alan konutların ortak bir gelenek doğrultusunda inşa edildikleri anlaşılmaktadır. Cephenin yaklaşık 1/3'ünü kaplayan giriş açıklığının bulunduğu yer ve açıklıktan ulaşılan dağılım mekanı olarak tasarlanmış hol dikkate alınarak yapılan tipoloji çalışmasında konutlar "yan hollü" ve "orta hollü" olmak üzere iki ana grupta toplanmıştır. Söz konusu alandaki parsellerin sokağa bakan cephelerinin genellikle dar olması yan hollü konut tipinin sıkça tekrarlanmasına ve dolayısıyla bu gruba ait örneklerin çok sayıda olmasına neden olmuştur. Konutlar genel olarak iki ana başlık altında değerlendirilmiş olsalar da kat sayısı ve katların işlevi dikkati alındığında her iki gruba ait çeşitli alt başlıklar oluşturulmuştur. Cephedeki pencere - kapı açıklıkları, kat yükseklikleri gibi detayların belirli oranlar dahilinde tasarlanmasına rağmen, konutların süslenmesindeki detaylar ortak bir gelenekten ziyade, kişisel

---

* Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Sanatı ABD, aygul.ucar@ege.edu.tr

** Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Sanatı ABD, ruchan.bubur@ege.edu.tr

beğenileri ön plana çıkarmış, yapılara birbirlerinden farklı kimlik kazandırmıştır. Konutların dış cephe süslemelerinde çoğunlukla kullanılan taş malzeme, iç cephelerde yerini ahşap, alçı, çini/seramik, tavan resmi, kalem işi, metal ve karosiman gibi çeşitli malzeme ve tekniklerle oluşturulan süslemelere bırakmıştır. Bu çalışmada, İzmir'in Hilal semtindeki geleneksel konutlar cephe kurgusu, inşa malzemesi ve süsleme özellikleri dikkate alınarak incelenmiş, bunların günümüz halleriyle belgelenecek tanıtılması hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: *İzmir, Hilal, konut, yan hollü, orta hollü, süsleme.*

Abstract

Izmir has been a center of attraction for different cultures for centuries with its rich historical accumulation. At the beginning of the Ottoman period, the city, which reminds of a small seaside town, grew rapidly in terms of economy after the Industrial Revolution and subsequent developments, and turned into a settlement preferred by various ethnic groups. Hilal district, which is located in the intersection area of İzmir - Aydın railway and İzmir - Kasaba (Turgutlu) railway and where the Greek population lives intensively, completes the traditional texture of İzmir with its houses. The fact that the construction samples dating from 1901 to 1905 indicates that the construction in the area increased in the late 19th and early 20th centuries. As a result of area studies, it is understood that the houses in the district were built in line with a common tradition. In the typology study the houses were gathered in two main groups as "side hall" and "central hall" by considering the space where the entrance opening that covers about 1/3 of facade and the hall designed as the distribution place reached from the opening. The fact that the front facades of the mentioned parcels are generally narrow caused the frequent repetition of the side hall house type and thus the number of samples belonging to this group is abundant. Although the houses were generally evaluated under two main headings, when the number and the function of floors were considered, various subheadings belonging to both groups were created. Despite the fact that details such as window-door openings on the facade and floor heights are designed within certain proportions, the ornament details of the houses reveal personal tastes rather than a common tradition and add a different identity to the houses from each other. The stone material, which is mostly used in the exterior facades of the houses, has left its place in the interior facades to the ornaments formed with various materials and techniques such as wood, plaster, tile/ceramic, ceiling painting, hand-drawn works, metal and cement tiles. In this study, the traditional houses in the Hilal district of İzmir were examined by considering the facade construction, building material and ornament features, and they were aimed to be documented and presented with their present status.

Keywords: *Izmir, Hilal, house, side hall, central hall, ornament.*

Batı Anadolu'nun liman kentlerinden biri olan ve yüzyıllar boyu farklı uygarlıklara ev sahipliği yapan İzmir zengin bir kültür birikimine sahip önemli bir merkezdir. Osmanlı Dönemi'nin ilk yıllarında küçük bir bölgesel ticaret merkezi olduğu bilinen kent ekonomik açıdan hızla geliştiği 17. yüzyıl sonu ile 19. yüzyıl sonu arasında Ege adaları başta olmak üzere Peloponez (Mora), İç Anadolu, imparatorluğun geri kalanı ve dışından yeni gelenlerle çeşitli etnik gruplar için bir çekim merkezi haline dönüşmüştür (Neumann ve Tamdoğan 2008: 61-62). Etnik grupları oluşturan bireylerin dayanışma içinde birbirlerine yakın yaşama arzusu kent merkezinin beş ana yerleşim alanına ayrılmasına neden olmuştur. Bu ayırmda Kadifekale ve etekleri Müslümanların, Frenk Mahallesi Levantenlerin, Frenk Mahallesi'nin hemen gerisi Rumların, bugünkü Fuar ve çevresi Ermenilerin, Havra Sokağı çevresi ise Yahudilerin yerleşim alanı olarak belirmiş, Kemeraltı ise ticaret bölgesi olarak gelişmiştir (Yılmaz ve Yetkin 2002: 49). Bu çeşitlilik kent mimarisine inşa malzemesi, yapım tekniği, plan şeması ve süslemeleriyle birbirlerinden farklı özellikli yapılar olarak yansısı da, zaman içerisinde birbirleriyle harmanlanarak İzmir'in kültürel mirasını oluşturmuştur.

Hilal, geçmişten günümüze ulaştırdığı farklı işlevli yapılarıyla İzmir'in mimari mirasını bütünleyen önemli semtlerden biridir. Semt, 1856 yılında inşa edilen ve merkez binası Alsancak Garı olan İzmir-Aydın Demiryolu ile 1865 yılında inşa edilen ve merkez binası Basmane Garı olan İzmir-Kasaba (Turgutlu) Demiryolu hattının kesiştiği mevkide yer almaktadır (Atilla 2014: 140). Başlangıçları farklı yerlerde olan bu iki hat birbirini bu semtte oldukça tehlikeli bir şekilde ve haç biçiminde kestiği için Osmanlı burayı Arapça kesişme anlamına gelen (Devellioğlu 1998: 1064) *Tekatu*, yabancılar ise *İstavroz* (Atay 1998: 181) olarak adlandırmıştır. *Stavrove Yefira* olarak da anılan ve çoğunlukla Rumların yaşadığı semtin adı (Ürük 2008, Hilal maddesi) Cumhuriyet Dönemi'nin "topyekün Türkleştirme" düşüncesi sonucu (Serçe 2000: 168) *Hilal* olarak değiştirilmiştir.

Günümüzde hafif raylı sistemin bir durağına ismini vermesiyle tanınan semt, Osmanlı'nın son dönemlerinden günümüze ulaşan Hilal Hamamı ve geleneksel konutlarıyla kentin tarihsel mimari dokusunu bütünlenmesi açısından oldukça önemlidir. Mimari açıdan zengin olmasına rağmen, literatür taramaları sırasında semti doğrudan konu alan bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bölgenin yeterince ele alınmamış oluşu, Hilal'in Alsancak, Buca, Karşıyaka, Kemeraltı, Mithatpaşa, gibi yerleşimlerin gölgesinde kalması, alanın çöküntü bölgesi olarak değerlendirilmesi ve buradaki taşınmaz kültür varlıklarının niteliklerinin tam olarak bilinmemesi gibi nedenlerle açıklanabilir. Bu çalışmayla, Hilal semtinde kesişerek kenti dört parçaya bölen ray hatlarının

güneydoğusunda kalan bölümünün güneyde Gaziler Caddesi, doğuda ise İşçiler Caddesi ile sınırlandırılan alanında (Res.1) bulunan geleneksel konutlar cephe kurgusu, inşa malzemesi ve süsleme özellikleri dikkate alınarak incelenmiş, bunların günümüz halleriyle belgelenecek tanıtılması amaçlanmıştır.

Ç. Atay tarafından yayınlanan *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İzmir Planları* adlı eserdeki 1905 yılı Sigorta Acenteleri Planı, sınırları çizilen çalışma alanının 1900'lü yılların başındaki durumuna ilişkin önemli ipuçları vermektedir. Detaylı bir şekilde incelendiğinde söz konusu plandaki yapı adalarının, parsel şekillerinin ve o tarihlerdeki dokunun büyük oranda korunarak günümüze taşındığı söylemek mümkündür. Planda boyama yerine çizgi ve renk gösteriminin tercih edildiği, kırmızı çizgilerin çatma, siyah çizgilerin taş veya Fransız kemerli binaları; kırmızı yazılı numaraların konutları, siyah yazılıların ise risk taşıyan binaları simgelediği belirtilmiştir (Atay 1998: 61). Planda Stavroz olarak isimlendirilen bu alanda taş veya Fransız kemerli ve konut olduğu belirlenen binalar (Atay 1998: 60) ile çalışma kapsamında incelenen binaların bulunduğu parseller üst üste çakıştırıldığında bunların büyük çoğunluğunun 1905 planında işaretlenen binalar olduğunu söylemek mümkündür. Kaldı ki incelenen binaların inşa tarihli örneklerinde çoğunlukla 1901 ve 1905 tarihlerinin okunması da bu görüşü destekler niteliktedir.

Çalışma alanında pencere, kapı gibi açıklıkların etrafını kuşatan taş söveli, köşe pilasterli, tuğla oyunlarıyla oluşturulan farklı tipteki kat arası / saçak silmeleri ve cephe süslemeleriyle İzmir kent bütününe geleneksel dokusunu yansıtan toplam 13 adet konut incelenmiştir. Bu seçimde tescilli olanların yanında günümüzde kullanılmayarak doğa koşullarının olumsuz etkileri ile insanların vereceği zararlara açık olan konutlara öncelik verilmiş; geleneksel konutların pencere, kapı, vb. oranları ve cephe özelliklerini taşıyan ancak 1960'lı 70'li yıllardan sonra inşa edilenleri değerlendirme kapsamına alınmamıştır.

Sokak - konut - bahçe ilişkisinin kurulduğu konutlarda belirli oranlara sahip taş söveli açıklıkların cephelere benzer şekilde dağıtıldığı, bunların belirli bir geleneği yansıttığı görülmektedir. Cephe tasarımlarının farklı konutlarda benzer şekilde yinelenmesi konutlara ilişkin cephe tipolojisi yapılmasına olanak sağlamıştır. Çalışma alanı içerisinde incelenen konutlara ilişkin cephe tipolojisi yapılırken, yükseklik ve genişliğiyle cephenin yaklaşık 1/3'ünü kaplayan giriş açıklığı dikkate alınmıştır. Giriş açıklığının cephe üzerinde bulunduğu yere göre yan hollü ve orta hollü olmak üzere iki ana grupta toplanan bu konutlar kat adetlerine ve katların işlevlerine göre 6 alt başlık altında sınıflandırılmıştır (Tablo. 1).

İzmir Hilal Semtî Geleneksel Konut Dokusunda Cephe Tasarımı ve Süsleme

Res.1- Çalışma alanı sınırları

	YAN HOLL KONUTLAR	ORTA HOLL KONUTLAR
BODRUM-TEK KATLI		
BODRUM-TEK KATLI TİCARET İSLEVİ		
İKİ KATLI		
İKİ KATLI TİCARET İSLEVİ		
BODRUM-2 KATLI		
BODRUM-2 KATLI TİCARET İSLEVİ		

Tablo 1- Cephe tipolojisi

1-Yan Hollü Konutlar

Yapı adalarında dar ve uzun parseller üzerinde yer alan bu konutların giriş açıklıkları parselin sokaktan cephe alan kısa kenarları üzerindedir. Parselin kısa kenarının sokaktan cephe alması, konut girişinin cephenin bir tarafına yaklaştırılmasına neden olmuştur. Genellikle çift kanatlı demir kapıları olan girişler, arkasında geniş bir koridoru anımsatan hole açılmaktadır. Bir dağılım mekanı olarak tasarlanan hol, odalara, merdiven, mutfak, bahçe gibi servis mekanlarına ulaşımı sağlamaktadır. Yan hollü konutlar kat sayısı ve katın işlevsel durumu dikkate alınarak 6 alt başlıkta gruplandırılmıştır.

1a- Yan hollü, Bodrum + Tek Katlı Konutlar

Sokak dokusu içinde genellikle bitişik nizamlı inşa edilen bu tip konutların girişi cephenin bir yanına yaslanmıştır. Bodrum katların genellikle depolama işlevi gördüğü (Uçar ve Uçar 2016: 128), üst katların ise günlük yaşam gerekliliklerini karşıladığı bilinmektedir. Cephenin yaklaşık 1/3'ünü kaplayan girişlerin birkaç basamakla sokak kotundan yükseltilerek cepheden içe çekilmesi, eyvanı anımsatan nişlerin inşasına neden olmuştur. Bodrum katın yüksekliği, basamak sayısı ve nişin derinliğini etkilemektedir. Girişin hemen yanında yer alan ve genellikle 2 pencereyle sokakla bütünleşen mekan, gün içinde zamanın geçirildiği, misafirlerin kabul edildiği yaşam odası olarak kullanılmaktadır. Bazı örneklerde bodrum kat yüksekliğinin neredeyse tam bir kata yakın olması nedeniyle bu kat ayrı bir konut birimi olarak değerlendirilmiştir.

1215 Sokak ile 1235 Sokak kesimindeki köşe parsel üzerinde bulunan konut her iki sokaktan da cephe almaktadır. Bodrum kat yüksekliğinin fazla oluşu her iki katın da konut olarak kullanılmasına yol açmıştır. Konutun 1215 Sokak No.30 adresli ana cephesi yan hollü, bodrum + tek katlı cephe tasarımına sahiptir (Res.2). Cephenin doğusuna kaydırılmış giriş derince bir niş şeklindedir. Çift kanatlı demir bir kapı giriş holüne ulaşımı sağlamaktadır. Kapının üzerinde yer alan kapı üstü penceresi holün aydınlatılmasını sağlarken, istenilen zamanlarda da mekanın havalandırılmasına yardımcı olmaktadır. Batıda her iki katta da aynı aks üzerine yerleştirilmiş ikişerden toplam 4 adet pencereye yer verilmiştir. Birinci kat pencereleri profilli kornişlerle taçlandırılarak cepheye hareket kazandırılmıştır. Günümüzde bodrum kat yüksekliğince fayans kaplanan konutun birinci kat köşesi, her iki yönde olacak şekilde kare şekilli düzgün taşlarla oluşturulan pilasterle vurgulanmıştır.

Res.2- 1215 Sokak No.30'daki konutun görünüşü.

Yan holl, bodrum + tek katlı konutların diğer bir rneđi 1228 Sokak No.24'te görülmektedir (Res.3). Sokak kotundan basamaklarla yükseltilen giriş derince bir ni içerisine yerleştirilmiştir. Giriin doğusunda yer verilen iki adet dikey dikdörtgen Şekilli pencere, arkasındaki yaşama mekanını aydınlatmaktadır. Bodrum kat, birinci kat sahanlığının altında bulunan küçük bir kapıyla ayrı bir konut olarak kullanılmaktadır. Cephe, bir ucu yuvarlatılmış tuğlaların birer atlatmalı yerleştirilmesiyle oluşturulmuş Őaak silmesiyle sonlandırılmıştır.

Res.3- 1228 Sokak No.24'teki konutun görünüşü.

1234 Sokak No.5'te (Res.4) ve 1215 Sokak No.34'teki (Res.5) konutlar benzer cephe tasarımlarıyla bu tipin diğer örnekleri olarak çalışmada yer almıştır. 1234 Sokak No.5'teki konutun kullanılmadığı, giriş açıklığı ile pencerelerinin örülerek kapatıldığı, merdiven basamaklarının tahrip edildiği ve yıkılış sürecinin başladığı görülmektedir.

Res.4- 1234 Sokak No.5'teki konut.

Res.5- 1215 Sokak No.34'teki konut.

1b- Yan hollü, Bodrum + Tek Katlı, Ticaret İşlevli Konutlar

Yan hollü, bodrum + tek katlı konutların bir varyasyonu olan bu tipte neredeyse bir kat yüksekliğindeki bodrum kat ticaret işlevine hizmet verecek şekilde planlanmıştır. Bu gruba ait tek örnek 1226 Sokak No.4 adresindedir (Res.6). Cephenin doğusunda yer verilen giriş sokak kotundan yükseltilerek derince bir nişin dip duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Nişin tavanında, aralarında gülün de bulunduğu çeşitli çiçeklerin yuvarlak formda dizilmesiyle oluşturulan taç mevcuttur. Tacin merkezine 19.1 rakamlarıyla konutun inşa tarihi yazılmıştır. Alçının dökülmesi nedeniyle tarihteki rakamlardan biri tahrip olmuştur. Tarihin tahrip olmuş kısmındaki rakamın "0" olduğu düşünülmektedir. 1905 yılı Sigorta Acenteleri Planı'nda bu parselin konut olarak işaretlenmesi, yapının bu tarihten daha erken bir tarihe ait olmasını gerektirdiğinden buraya gelebilecek tek rakamın "0" olduğu ortaya çıkmaktadır. Kaldı ki konutun hemen yakınındaki bir başka konutun da inşa tarihinin 1901 olması, bugün okunamayan rakamın "0" olması, tarihin de 1901 olarak okunması düşüncesini güçlendiren diğer bir veridir.

Res.6- 1226 Sokak No.4'teki konut.

Girişin batısında, bodrum katta yatay dikdörtgen şekilli bir, üst katta ise dikey dikdörtgen şekilli iki pencere mevcuttur. Bodrum kat dikkatlice incelendiğinde taş sövelerle çevrili yaklaşık kare şekilli bir açıklık bulunduğu ve bunun sonraki bir tarihte kapatıldığı anlaşılmaktadır. Kapatılmış durumdaki özgün açıklığın iki yandan kare şekilli taşların üst üste dizilmesiyle oluşturulmuş pilaterlerle sınırlandırıldığı görülmektedir. Bu açıklığın bir pencere ya da kapıya göre oldukça geniş olması, konutun özgününde bodrum katının ticaret amaçlı kullanıldığını, daha sonraki bir tarihte kapatılarak konuta dönüştürüldüğünü, bu dönüşüm sırasında bugünkü pencere açıklığının bırakıldığı tezini destekler niteliktedir.

1c- Yan hollü, İki Katlı Konutlar

Dar kenarları sokaktan cephe alan dikdörtgen planlı konutların bazıları iki katlı olarak inşa edilmiştir. Çalışma alanı içinde bu cephe tipine sahip tek bir konut saptanmıştır. 1228 Sokak No.22'de bulunan bu konutta giriş cephenin doğusunda, yaşama mekânı ise batısında bulunmaktadır (Res.7). Konutun girişi cepheyle aynı düzlem üzerindedir. Alt katta iki, üst katta ise toplam üç pencereye yer verilen konutta, pencere söveleri üzerinde bulunan metal menteşeler ve ortalara yatay yerleştirilmiş demir çubuklar, bunların demir kepenklere sahip olduğunu göstermektedir.

Res.7- 1228 Sokak No.22'deki konutun görünüşü.

1d- Yan hollü, İki Katlı, Ticaret İşlevli Konutlar

Yan hollü konutların 2 katlı olanlarında da alt kata ticaret işlevi kazandırıldığı görülmektedir. Konut girişinin cephenin bir tarafına çekildiği bu grupta üst kat konut kullanımlıdır. Çalışma alanı içerisinde 1225 Sokak No.44 adresinde yer alan konut bu cephe tipinin görüldüğü tek örnektir (Res.8). Yatay kalın bir silmeyle kat arası vurgulanmış, üst kat kaba yonu taş görünümlü yeşil renkli cephe malzemesiyle kaplanmıştır. Cephe ortasında bir cumba bulunduğu, ancak günümüze ulaşamadığı anlaşılmaktadır.

Res.8- 1225 Sokak No.44'teki konut.

1e- Yan Holl, Bodrum + İki Katlı Konutlar

Yan holl, iki katlı konutların bodrum kat eklenmiş bir varyasyonu olan bu tipte, bodrum katın bulunması birinci katın sokak kotundan yükselmesine neden olmuştur. Birinci katın yükselmesi konuta ulaşım için birkaç basamaklı merdiven gereksinimi ortaya çıkarınca, konut giriş açıklığı bir nişin dip duvarı üzerine yerleştirilmiştir. Çalışma alanı içerisinde bu tipe ait iki örnek saptanmıştır. 1215 Sokak No.37 (Res.9) ve 1217 Sokak No.46 (Res.10) adreslerinde yer alan konutlar cephe tasarımlarıyla bu tipin örneklerindedir.

Res.9- 1215 Sokak No.37'deki konut.

Res.10- 1217 Sokak No.46'deki konut.

1f- Yan hollü, Bodrum + İki Katlı, Ticaret İşlevli Konutlar

Çalışma alanı içerisinde bir konutun yan hollü, bodrum + iki katlı, ticaret işlevli olarak tasarlandığı görülmüştür. 1215 Sokak, 1234 ve 1235 Sokak'la çevrelenen bu tipe ait konutun (Res.11) arka cephesinde büyük bir bahçesi bulunmaktadır. Konuta ulaşım hem 1235 Sokak tarafında bulunan ve konutun bahçeye açılan kapısından, hem de 1215 Sokak üzerindeki derin bir niş şeklinde tasarlanmış ana girişten sağlanmaktadır. 1215 Sokak üzerindeki giriş holü cephenin batısına, dükkan ise doğusuna kaydırılmıştır. Konutun köşede bulunması dükkanın çift cepheli olarak tasarlanmasına izin vermiştir. Girişle dükkan arasında kalan iki pencere konutun yaşam odasına aittir. Üst katta ortada bir cumba, bunun her iki yanında ise dikey dikdörtgen şekilli birer pencere bulunmaktadır. Cumba tahrip olmuştur. Konutun katlar arası geçişleri taş malzeme kaplama ve tuğlalarla oluşturulmuş silmeler ile vurgulanmıştır. Bodrum katta pencere ve kapı açıklıkları arasındaki boşluklar kare şekilli taşlarla kaplanıp kat geçişi vurgulanırken, birinci kat ikinci kattan beyaz renkli tuğlalarla oluşturulan silme ile ayrılmıştır. Silme, uzun kenarları yatay olarak sıralanan iki sıra tuğlanın arasına profilli konsol benzeri tuğlaların yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Saçak altındaki silme ise, uzun kenarları yatay sıralanan tuğlaların arasının bir köşesi yuvarlatılmış tuğlalarla atlamalı olarak hareketlendirilip bunun üst üste iki kez tekrarlanması şeklindedir.

Benzer düzene sahip bir silme saçak altında üst üste iki kez tekrarlanarak kullanılmıştır. Tuğla kaplamayla pilaster görünümü verilen köşelerinin vurgulandığı konutun cephelerinde bitkisel motiflerin yoğun kullanıldığı taş süslemeler mevcuttur.

Res.11- 1215 Sokak No.32'deki konut.

2-Orta Hollü Konutlar

Genellikle parsellerin uzun kenarlarının sokağa paralel yerleştirildiği konutlarda girişin cephenin ortasına ya da ortaya yakın bir yere kaydırıldığı görülmektedir. Hol iki yandaki yaşam odalarına ve arka taraftaki servis mekanlarına geçişin sağlandığı bir dağılım mekanı olarak tasarlanmıştır. İncelenen örnekler arasında bu gruba dahil edilen konutlar kat sayısı ve katın işlevsel durumu dikkate alınarak 2 alt başlık altında gruplandırılmıştır.

2a- Orta Hollü, Bodrum + Tek Katlı Konutlar

Çalışma alanı içinde bu alt gruba ait iki örnek saptanmıştır. Bunlardan 1225 Sokak No.46'daki konut asimetrik cephe tasarımıyla dikkati çekmektedir (Res.12). Birkaç basamaklı merdivenle sokak kotundan yükseltilen giriş fazla derin olmayan bir niş şeklindedir. Dikey dikdörtgen şekilli pencere ve kapı açıklıkları basık kemerle örtülmüştür. Profilli kornişlerle taçlandırılan pencerelerin demir kepenkleri olduğu anlaşılrsa da, bunlar günümüze ulaşamamıştır. Konutun kullanıcıları tarafından terk edildiği, bodrum kat pencerelerinin örülerek kapatıldığı görülmektedir.

Bu alt gruba ait diğer örnek 1228 Sokak No.20'de yer almaktadır (Res.13). Simetrik bir tasarıma sahip konutun cephesi ortasında giriş, her iki yanında ise bodrum katta birer kapı birer pencere, birinci katta ise ikişer pencere bulunmaktadır. Sokak kotundan yükselen giriş eyvan görünümüne bir niş içine konumlandırılmıştır.

Res.12- 1225 Sokak No.46'daki konut.

Res.13-1228 Sokak No.20'deki konut.

2a- Orta Hollü, Bodrum + İki Katlı Konutlar

1120 Sokak No.20'de bulunan konut orta hollü tipin bodrum + iki katlı bir varyasyonudur (Res.14). Asimetrik bir cephe tasarımı sergileyen konutta girişin üst tarafında balkona yer verilmiştir. Kapı üstü penceresindeki demir korkuluktaki 1901, konutun inşa tarihi olmalıdır.

Res.14- 1120 Sokak No.20'deki konut.

Çalışma kapsamında Hilal geleneksel dokusundaki toplam 13 konut cephe özelliklerine göre incelenmiştir. Bu konutların seçiminde İzmir kent bütününe geleneksel konut dokusunda yer alan ve 19. yüzyıl ile 20. yüzyıl başlarına tarihlenen konutlarla benzer özellikler taşıyan örneklerin seçilmesine özen gösterilmiştir. İncelenen konutlar yerleşmiş bir geleneğe göre inşa edildiğinden cephe tasarımları İzmir'de alışlagelmiş konut özelliklerini yinelemekte, başta Rum azınlığın oluşturduğu yerli halka ait konutların (Erpi 1987: 52) genel özelliklerini taşımaktadır. Cephe özellikleri açısından keskin çizgiler taşıyan Hilal geleneksel konutlarında tipolojik ayırım, cephenin hakimi durumundaki girişe göre yapılmıştır. Girişin bulunduğu yere göre "yan hollü" ve "orta hollü" olmak üzere iki ana başlık altında toplanan bu konutlarda her bir grup kat sayısına ve katın işlevine göre farklı alt gruplara ayrılmıştır. Alt grubu ne olursa olsun ana iki gruba ait örnekler özellikle İzmir'in Alsancak¹, Bergama², Buca³, Çeşme⁴,

---

¹ Alsancak konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Erdim, 1992.

² Bergama konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Kırklar, 2012.

³ Buca konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Erpi, 1987.

⁴ Çeşme konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Kayın, 1995.

Karşıyaka⁵, Kemeraltı⁶, Urla⁷ gibi yerleşimleri başta olmak üzere Ayvalık⁸, Söke (Kemalpaşa Mahallesi)⁹ gibi Batı Anadolu'da Rum nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde yoğun olarak görülsede, Uşak gibi Türk evi özellikli konut dokusuyla ön plana çıkan kentlerde de benzer örnekleri bulunmaktadır (Gürsoy 2015: 516).

İnşa Malzemesi

Çalışma alanı içerisinde incelenen konutların cephe yüzeyleri çoğunlukla sıvanmış ve boyanmıştır. Bazı konutlarda sıvanın bir kısmının dökülmesi sonucu inşa malzemesi net olarak okunmaktadır. Yapıların beden duvarları taş ve tuğla malzeme ile yığma¹⁰, bölücü duvarları ise ahşap karkas¹¹ sistemde inşa edilmiştir. Kullanıcıların istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda bazı konutların cepheleri birinci kat pencerelerinin alt seviyesine kadar seramik malzeme ile kaplanmıştır¹². Hilal geleneksel dokusundaki konutların incelenen örneklerinde pencere, kapı gibi açıklıkların daima taş sövelerle çevrelendiği dikkati çekmektedir.

İncelenen konutlarda çatılar parselin yapı adası içindeki konumuna göre şekillenmiştir. İster yan, ister orta hollü olsun bitişik nizamlı konutların köşe parseller dışında yer alan örneklerinde beşik çatı kullanılmıştır. Köşe parsellerde ise üç yöne eğimli kırma çatı kullanımı tercih edilmiştir. Çatıların hemen altında bazen düz şeritler halinde, bazen de Sakız tuğlalarının çeşitli şekillerde dizilmesiyle oluşturulmuş silmelere yer verilmiştir.

Süsleme

Hilal geleneksel dokusundaki konutların cepheleri belirli oranlara ve tasarımlara sahip olsa da, ayrıntıda ele alındığında her evin kendine ait özel bir kimliği bulunmaktadır. Bu kimlik cephede yer verilen farklı malzeme ve teknikli süslemeler ile belirginleşmektedir. Cephelerdeki monotonluğu kırmak, yaşanan mekânları daha süslü ve daha güzel yerler haline getirmek için taş, alçı, ahşap, metal, kalem işi, duvar resmi, çini ve karosiman gibi çeşitli malzeme

---

⁵ Karşıyaka konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Kuyulu Ersoy, 2006; Özkan, 2006; Uçar, H., 2006.

⁶ Kemeraltı konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Uçar, H.-Uçar, A., 2016, 128-141.

⁷ Urla konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., İpekoğlu, 1990; Erturgut, 2010.

⁸ Ayvalık konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Akın, 2007.

⁹ Söke (Kemalpaşa Mahallesi) konutları hakkında detaylı bilgi için bkz., Güner, 2010.

¹⁰ 1234 Sokak No.5, 1225 Sokak No.44, 1215 Sokak No.32'de yer alan konut.

¹¹ 1215 Sokak No.32'de yer alan konut.

¹² 1228 Sokak No.20, 1228 Sokak No.24 ve 1215 Sokak No.30'daki konut.

ve tekniklerle oluşturulan süslemelere yer verilmiştir (Tablo 2). Bunlardan taş, metal gibi olanları çeşitli doğa koşullarına ve insanın verebileceği zararlara karşı dayanıklı olanlarına çoğunlukla dış cephede yer verilirken, kalem işi, duvar resmi gibi olanlarına konutların iç cephelerinde yer verilmiştir. Karosiman gibi malzemeler ise hem dış hem de iç cephelerde kullanılmıştır.

ADRES	TARİH	TAŞ	METAL	ALÇI	AHŞAP	KARO SİMAN	KALEM İŞİ	TAVAN RESMİ	ÇİNI	CAM	TUĞLA
1215 Sokak No. 30		X									
1215 Sokak No.32	1905	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1215 Sokak No.34											
1215 Sokak No. 37		X									
1217 Sokak No.46		X									
1120 Sokak No. 20	1901	X	X								
1224 Sokak No.5											
1225 Sokak No.44		X									
1225 Sokak No. 46		X	X								
1226 Sokak No. 4	1901	X	X	X	X						X
1228 Sokak No.20											
1228 Sokak No. 22											
1228 Sokak No.24											X

Tablo 2- Konutlarda süsleme öğeleri.

Dış cephe süslemesinde en çok kullanılan malzeme taştır. Kapı ve pencere lentolarının ortasındaki kilit taşlarının süslenmesinde kullanılan bu malzeme kapı ve pencere üstü kornişleri ile pencere alt kısımlarında oluşturulan dikdörtgen alanlarda görülmektedir. 1215 Sokak No.32'de yer alan konut taş süslemeleri açısından oldukça zengin repertuara sahiptir. Konutun birinci kat kapı ve pencerelerinin lentoları ortasındaki kilit taşlarında stilize akant yaprağına yer verilmiştir (Res.15). Üst kısımda yatay bir bantla toplanıp demet haline getirilmiş üçlü stilize yapraklar başlık benzeri bir unsurdan çıkan "S" ve "C" kıvrımlı dallar ve yapraklarla taçlandırılmıştır. Pencerelerin alt kısmı söveyle aynı eksende yer verilen pilasterlerle sınırlandırılmıştır. Alt ve üst kısımlarında yer alan stilize akant yapraklı pilasterler üç yivlidir. Yatay dikdörtgen şekilli bu alanlar birer volütle başlayan "C" kıvrımlı akant yapraklarla hazırlanmış kabartma süslemelerle hareketlendirilmiştir. Pencere kilit taşları üzerindeki süslemenin benzeri dükkan açıklıklarının kilit taşları üzerine de uygulanmıştır. Konutun köşesinde bulunan dükkanların her iki cephesindeki lento kilit taşlarında da benzer süslemelere yer verilmiştir. Burada yatay bir bantla toplanıp demet haline getirilmiş üçlü stilize yaprakların sayısı beşe çıkarılmış, bandın iki ucuna ise Yunan alfabesiyle dükkan sahiplerinin isimlerinin baş harfleri yazılmıştır. 1215 Sokak cephesindeki açıklığın kilit taşı üzerinde Φ ve

Π¹³ harfleri, 1235 Sokak cephesindekinde ise E ve T¹⁴ yazılmıştır (Res.16, 17). İzmir'de bu tür kısaltmalar batılılar gibi yaşama isteği bulunan Osmanlı kent soylularının evlerinde de görülmektedir (Kuyulu Ersoy 2015: 64). Benzer kilit taşı düzenlemesi 1226 Sokak No.4'teki konutta da mevcuttur. Söz konusu konutun pencere ve kapı lentosunun kilit taşı görünümü alanlarında, volütle başlayan "C" kıvrımının ortasında bulunan istiridye kabuğu kabartması her iki pencerenin lentosu ortasında yinelenmektedir. Pencere ve kapıları çevreleyen sövelerin lento ya da kemer ortalarındaki kilit taşı görünümü öğelerin veya kilit taşlarının bu tür motiflerle süslenmesi Buca (Erpi 1987: 213), Karşıyaka (Uçar 2013: 409-410) gibi İzmir'in çeşitli semtlerindeki konutlarda da mevcuttur.

Res.15- 1215 Sokak No.32'deki konutun penceresi.

Res.16, 17- 1215 Sokak No.32'deki konutun dükkân açıklıklarının kilit taşları.

Sınırları belirlenmiş çalışma alanındaki geleneksel konut dokusunda görülen diğer bir süsleme malzemesi *metal*dir. Demir çubuklara "C" ve "S" kıvrımları verildikten sonra perçinleme ve/veya sarmalı bağlama yöntemiyle istenilen kompozisyonda birleştirilmektedir. Bu korkuluklar çift kanatlı giriş kapıları, kapı üstü pencereleri, balkon gibi birçok farklı yerde kullanılmıştır. 1120 Sokak No.20'deki konutta kapı üstü penceresinin korkuluğunda konutun inşasına ait 1901 tarihine yer verilmiştir (Res.18). Konutlarda inşa tarihine ilişkin bilgiye çoğunlukla konut giriş kapılarının taş lentoları üzerinde yer verilmesine rağmen, bu örnekte olduğu gibi kapı üstü pencerelerinin metal korkuluklarında nadir olarak bulunmaktadır. Benzer uygulama Anadolu'daki Türk evlerinde de

¹³ Harflerin Türkçe karşılıkları F ve P'dir.

¹⁴Hafilerin Türkçe karşılıkları E ve G,Ğ,Gh'dir.

yer bulmuştur. Hilal semtinde olduğu gibi, İzmir'in Bergama (Kırlar 2012: 89) ilçesi, Afyon'un Sandıklı (Uçar 2012b: 252) ilçesinde yer alan ve tarihlendirmeleri 1900'lerin başı olan konutlarda kapı üstü pencerelerinin metal korkuluklarında da inşa tarihi yer almaktadır. "S" ve "C" kıvrımlarıyla meydana getirilmiş benzer süslemelere sahip korkuluk örneklerine ise 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında inşa edilmiş çok sayıdaki İzmir konutunda rastlanılmaktadır (Uçar 2012a: 30).

Res.18- 1120 Sokak No.20'deki konut

Cumba/balkon konsolları metal malzemenin kullanıldığı diğer bir yapı elemanıdır. Genellikle büyük bir "S" kıvrımlı bitkisel bir dalın üstten ve yandan menderes motifli veya çeşitli bitkisel motiflerle oluşturulmuş bir silme ile birleştirilen konsollar dökme demir yöntemiyle üretilmektedir. Eritilmiş demirin kalıplar içine dökülerek aynı ölçü ve süslemeye sahip konsolların seri üretimiyle (Erpi 1987: 200), aynı boyutlara ve bezemeye sahip konsolların çok sayıda konutta kullanılması sonucunu doğurmuştur. 1215 Sokak No.30'daki konutun cumbasını taşıyan konsolların her biri aynı kompozisyonu tekrarlamaktadır (Res.19). 1220 Sokak No.20'deki konutun balkonunu taşıyan konsollarda benzer bir kompozisyonun (Res.20) her üç konsolda da yinelenmesi, konsolların dökme demir olarak seri üretiminin yapıldığını, konut sahibinin bu hazır olan konsollardan seçtiği bir modelin kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Res.19- 1215 Sokak No.32'deki konutun cumba konsolu.

Res.20- 1120 Sokak No.20'deki konutun balkon konsolu.

Alçı, Hilal'deki geleneksel konutların süslenmesinde kullanılan malzemelerden bir diğeridir. Konutların hava koşullarının olumsuz etkilerinden korunaklı dış cephelerinde ve özellikle konut iç mekan tavanlarında sevilerek kullanılmıştır. Çalışmada incelenen konutlar arasında 1226 Sokak No.4'teki konutun giriş nişi tavanında çeşitli çiçeklerle hazırlanmış bir çelengin ortasına tarih düşüldüğü görülmüştür (Res.21).

Res.21- 1226 Sokak No.4'teki konuttun giriş nişi tavanındaki alçı süsleme.

1215 Sokak No 32'de yer alan konut iç mekan süslemeleriyle oldukça dikkat çekicidir. Konutun sadece dış cephesi değil, iç cepheleri de alçı, tavan resmi, ahşap gibi farklı teknik ve malzemeli zengin süslemelere sahiptir (Res.22). Konutun giriş holü ve yaşam odasının tavan göbekleri ile tavanların etrafını çevreleyen çeşitli alçı süslemeleri arasında en dikkat çekici olanı asma yapraklı, üzüm salkımlarının ve buğday başaklarıyla kombine edilmiş olanıdır (Res.23).

Res.22, 23-1215 Sokak No 32'deki konutun giriş holü tavanı ve tavandan detay.

Hilal geleneksel konutlarında Batılı bir anlayışla düzenlenmiş *tavan resimlerine* de yer yerilmiştir. 1215 Sokak No. 32'deki konutta görülen bu resimlerde yuvarlak madalyon içerisinde kıyı görümlü manzara resimleri yapılmıştır. Bu resimlere konutun giriş holü tavanındaki alçı göbeğin dört köşesindeki ile yaşam odası tavanının dört köşesinde yerleştirilen barok kartuşlar içerisinde yer verilmiştir (Res.24). İzmir'de 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarında inşa edilmiş konutlarda döneminin en beğenilen süsleme türlerinden biri ve modası olan duvar ve tavan resimlerine (Kuyulu Ersoy 2015: 63), Büyükkaraoşmanoğlu, Kızlarağası Hanı gibi hanlarda da yer verildiği bilinmektedir (Ersoy ve Uçar 2015: 43). Söz konusu konutun tavanı alçı ve kalem işi süslemeli birkaç bordürle kuşatılmış, bordürlerden en içtekinin her bir kenarı ortasına, bir gülbezeğin iki tarafına karşılıklı yerleştirilmiş birer kanatlı ejder figürü işlenmiştir (Res.25). Ejder figürlü kompozisyonlar sadece bu tür Rum konutlarında değil, Yahya Hayati Paşa Köşkü (Kuyulu Ersoy 2014: 540) gibi Türk konutlarında, kentteki ilk Türk-Müslüman hastanesi olarak kurulan Gureba-i Müslimin Hastanesi'nde (Bubur 2002: 170) de yer bulmuştur. Hilal geleneksel dokusunda bulunan 1215 Sokak No. 32'deki konut, tavan resimleriyle İzmir örneklerinin¹⁵ sayısını arttırsa da konutun yıkılış sürecinin başlaması nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

---

¹⁵ İzmir duvar ve tavan resimlerini konu alan diğer çalışmalar için bkz., Kuyulu, 2000; Kuyulu, 1998; Kuyulu, 1993.

Res.24- 1215 Sokak No.32'deki konutun yaşam odası tavanı.

Res.25- 1215 Sokak No.32'deki konutun ejder tasvirleri.

Hilal geleneksel konutlarında kullanılan diğer bir süsleme malzemesi *karosimandır*. Sıvı kıvamda hazırlanmış pigmentli çimento, mermer tozu ve çeşitli minerallerle karıştırılıp hazırlanan karışımın kalıba dökülüp preslenmesi ve çeşitli işlemler sonrasında kurutulmasıyla elde edilen karosimanlar, 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyılda dönemin modası haline gelmiş, İzmir konutlarının neredeyse tamamında zemin döşeme malzemesi olarak kullanılırken, zengin

motif repertuarıyla¹⁶ süsleme işlevini de üstlenmiştir (Uçar 2014). 1215 Sokak No. 32'deki konutun bahçeye açılan girişinin merdiven basamakları ile rıhtına karosiman döşenmiştir. Merkezine dört yapraklı yoncayı anımsatan stilize bir çiçek yerleştirilen karonun her bir köşesindeki ¼ motifler dört karoda bir bütünlükle desenin sürekliliği sağlanmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen konutlarda diğer bir süsleme malzemesi olarak bezemesiz tek renkli ve bitkisel bezemeli mavi-beyaz renkli *seramikler* de kullanılmıştır. Seramik malzemeli süsleme örnekleri 1215 Sokak No. 32'deki konutta saptanmıştır. Konutun mutfak davlumbazı etrafında (Res. 26) ve tuvalet duvarlarında bitkisel kompozisyonlu seramikler bulunduğu dikkati çekmiştir.

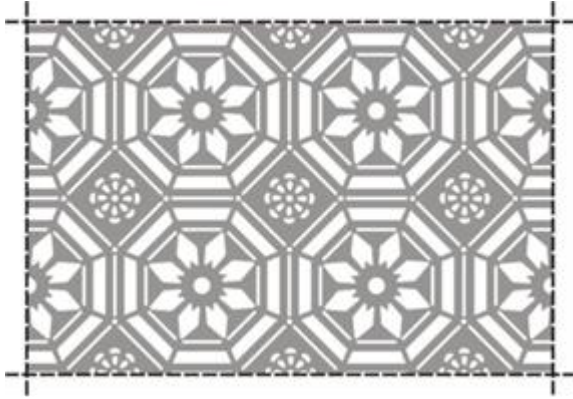
Res.26- 1215 Sokak No.32'deki konutun seramiklerinden detay.

Seramiklerin merkezinde diyagonal yerleştirilmiş mavi renkli vazo içerisinde çiçek buketi betimlemesinin etrafı papatya benzeri küçük mavi çiçeklerle çevrelenmiştir. Kenarların bir sıra mavi noktalı şeritle kuşatıldığı seramiklerin köşeleri palmet benzeri çiçeklerle hareketlendirilmiştir. İzmir'in Buca, Kemeraltı, Alsancak gibi çeşitli semtlerinde yapılan çeşitli araştırmalar sırasında aynı renk ve kompozisyonlu seramik örnekleri, geleneksel konutların cumba panel süslemelerinden bahçelerdeki çeşmelerin cephe kaplanmasına kadar birçok farklı alanda kullanımı saptanmıştır. Bu bilgi ışığında bu seramiklerin 19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyılda inşa edilmiş konutların özellikle ıslak mekânlarında sevilerek kullanıldığını söylemek mümkün olsa da, bu konu özelinde yapılacak çalışmalar bu bilgiyi daha da güçlendirecektir.

---

¹⁶ İzmir konutlarını süsleyen karosimanlar hakkında detaylı bilgi fotoğraf ve çizim için bkz.,Uçar 2015.

İncelenen konutlarda *cam*, pencere, dolap kapağı gibi alanları şeffaf olarak kapatmayı sağlarken bu bölümleri süslü bir görünüme de kavuşturmaktadır. 1215 Sokak No.32'deki konutun mutfak dolaplarında bu uygulamanın her ikisi de görülmektedir. Dolapların alt sırasındaki geniş camların şeffaf camla, üst sıradaki yatay dikdörtgen şekilli ve dar olanları ise bitkisel ve geometrik motiflerle süslü camlarla kapatılmıştır (Res.27, Şek.1).

Res.27, Şek.1- 1215 Sokak No.32'deki konutun cam süslemeleri.

Sekizgen ve eşkenar dörtgenlerin hakim olduğu kompozisyonda, sekizgenlerin merkezine sekiz taç yapraklı çiçek, eşkenar dörtgenlerin içine ise stilize rozet çiçekler yerleştirilmiştir. İzmir'in çeşitli semtlerinde yapılan araştırmalar sırasında konutların cam süslemesinde çeşitli motiflerin kullanıldığı görülmesine rağmen, yapılacak çalışmalarla bu örnekler daha da arttırılacaktır.

Sonuç

Bu makalede Hilal geleneksel dokusundaki toplam 13 konut cephe tipolojisi, inşa malzemesi ve süsleme özellikleri dikkate alınarak tanıtılmaya çalışılmıştır. İncelenen konutların benzer örneklerine Batı Anadolu'nun Alsancak, Ayvalık, Bornova, Buca, Çeşme, Foça, Söke, Urla gibi kıyı kesimindeki yerleşimlerinde de sıkça rastlanmaktadır. 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarına tarihlenen bu konutlar plan şemaları, cephe tasarımları, inşa malzemeleri, açıklıklarını çevreleyen taş söveleri, Avrupa sanatı etkili tavan resimleri, Batılılaşma Dönemi özellikli "C ve S" kıvrımlarının hakim olduğu taş, ahşap, alçı, karosiman gibi çeşitli malzeme ve teknikli süslemeleriyle ortak bir geleneğin izlerini taşımaktadır. Hilal semtindeki konutlar, bu tür yapıların gerek İzmir'deki dağılımını göstermesi gerekse Batı Anadolu kıyı kesimi konut dokusunu bütünlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Çalışma kapsamında incelenen Hilal semti geleneksel dokusundaki konutların tarihli örneklerinde 1901 ile 1905 tarihlerinin yinelemesi, tarihsiz örneklerin de 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarına yerleştirilmelerini mümkün kılmaktadır. Söz konusu alandaki konutların genel karakteri Batı Anadolu kıyı kesimindeki konutlar gibi yerleşmiş bir geleneğin izlerini taşımakla birlikte, özellikle süslemelerindeki detaylar konutu yaptıranın beğenisi ve ekonomik gücünü yansıtarak kendi içlerinde her birini farklı bir kimliğe kavuşturmaktadır.

İzmir'in Batılılaşma sürecini yansıtan bu konutlar ne yazık ki günden güne yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. 2017 yılının Eylül ayında Hilal semtinde yapılan alan araştırması sırasında mimarisi ve süslemeleriyle diğer konutlara göre daha özenli tasarlandığı görülen 1215 Sokak No.32'de yer alan konuta aynı yılın Kasım ayında ikinci kez gidildiğinde binanın neredeyse yarısının yıkıldığı, iç mekânlardaki özgün süslemelerin semt sakinleri tarafından tahrip edildiğinin görülmesi bunun en önemli belgesidir. Her geçen gün yok olan bu konutların restorasyonlarının bir an önce yapılarak hak ettikleri değere kavuşturulması ise en büyük dileğimizdir.

Kaynakça

📖 Akın, Berrin. *Ayvalık Evleri*. ÇOMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2007.

📖 Atay, Çınar. *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İzmir Planları*. İzmir: Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, 1998.

📖 Atilla, Nedim. *İzmir Demiryolları*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kitaplığı, 2014.

📖 Bubur, Rüçhan. "İzmir Gureba-i Müslimin Hastanesi." *Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu (Prof. Dr. Gönül Öney'e Armağan 10-13 Ekim 2001) Bildiriler*. İzmir: Ege Üniversitesi, (2002): 163-173.

📖 Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın, 1998.

📖 Erdim, M. Murat. "İzmir - Alsancak Konutlarının Geçmiş-Günümüz İlişkileri Üzerine Bir Deneme." *Egemimarlık 3- 4* (1992): 64-67.

📖 Erpi, Feyyaz. *Buca'da Konut Mimarisi (1838-1934)*. Ankara: ODTÜ, 1987.

📖 Ersoy, Bozkurt ve Uçar, Hasan. "Şehir - İçi Hanlarında Süsleme.." *Prof. Dr. Selçuk Mülayim Armağanı Sanat Tarihi Araştırmaları*. Ed. Aziz Doğanay. İstanbul: Lale, 2015. 39-58.

📖 Erturgut, Burcu Ş. "Urla Tarihi Kent Merkezindeki Konutların Plan Şemalarına İlişkin Tipoloji Çalışması." *Egemimarlık 73* (2010): 32-35.

📖 Güner, Zeynep. *Söke Kemalpaşa Mahallesi Sit Koruma Projesi*. İstanbul İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2010.

📖 Gürsoy, Elif. "Uşak'taki Tarihi Evlerde Giriş Düzenlemeleri." *Turkish Studies 10-6* (2015): 499-520.

📖 İpekoğlu, Başak. "Urla Eski Konut Dokusunda Cephe Düzenlerine İlişkin Bir Tipoloji Çalışması." *AÜDTCF Dergisi 34* (1990): 141-156.

📖 Kayın, Emel. "Çeşme Geleneksel Kent Dokusunda Konut Tipleri." *Egemimarlık 17* (1995): 41-44.

📖 Kırlar, Buket. *Geleneksel Bergama Evlerinde Kapılar*. İzmir Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2012.

📖 Kuyulu Ersoy, İnci. "İzmir, Bayraklı Yahya Hayati Paşa Köşkü: Kül Olan Resimler." *XVI. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, (2014): 529-545.

📖 -----."İzmir'de Yerel ve Levanten Kültürün Duvar ve Tavan Resimlerine Yansıması." *Prof. Dr. Selçuk Mülayim Armağanı Sanat Tarihi Araştırmaları*. Ed. Aziz Doğanay. İstanbul: Lale, 2015. 59-81.

📖 -----."Karşıyaka Levanten Konutlarından Örnekler." *Karşıyaka Kültür ve Çevre Sempozyumu Bildiriler*. İzmir: Karşıyaka Belediyesi Kültür, 2006. 106-115.

📖 Kuyulu, İnci. "Anatolian Wall Paintings and Cultural Traditions." *EJOS III* (2000): 1-27.

- . "İzmir ve Çevresindeki Bir Grup Duvar Resminin İncelenmesi." *II. Uluslararası İzmir Sempozyumu*. İzmir: Ege Üniversitesi, 1998. 58-78.
- . "İzmir'de Resimli Bir Ev ." *Kültür ve Sanat* 17 (1993): 53-55.
- Neumann Christoph, ve Işık Tamdoğan. "Bilinmeyen Bir Cemaatin Portresi: Müslümanlar, Fikret Yılmaz'la Söyleşi." *İzmir 1830-1930 Unutulmuş Bir Kent Mi? Bir Osmanlı Limanından Hatıralar*. Ed. Marie-Carmen Smyrnelis. İzmir: İletişim, 2008. 61-72.
- Özkan, Zübeyda. *Karşıyaka Tarihsel Dokusunun İncelenmesi*. İzmir DEÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 2006.
- Serçe, Erkan. "İzmir Mahalleleri." *İzmir Kent Kültürü Dergisi I* (2000): 162-175.
- Uçar, Aygül. *Karosiman İzmir Konutlarında Döşeme Karoları*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2015.
- . "İzmir Konutlarında Karosimanlar." *Sanat Tarihi Dergisi XXIII/1* (2014): 67-81.
- . "Karşıyaka Konutlarında Süsleme.." *Karşıyaka 2. Kültür ve Çevre Sempozyumu, 6-7-8 Kasım 2013, Bildiriler*. İzmir: Karşıyaka Belediyesi Kültür, (2013): 399-416.
- . "İzmir Kemeraltı Geleneksel Konut Mimarisinde Pencerelerin Ahşap Kafesleri ve Metal Şebekeleri." *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi 1/1* (2012): 22-39.
- . "Sandıklı'da Konut Mimarisi." *Sandıklı Araştırmaları Sempozyumu, Sandıklı 19-21 Ekim 2011, Bildiriler*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, (2012): 247-256.
- Uçar, Hasan. *Karşıyaka Hatırası*. İzmir: Karşıyaka Belediyesi Kültür, 2005.
- Uçar, Hasan, ve Aygül Uçar. "İzmir Kemeraltı Geleneksel Kent Dokusunda Konut Tipleri ve Cephe Tipolojisi." *Sanat Tarihi Dergisi 22/2* (2016): 119-147.
- Ürük, Yaşar. *İzmir'i İzmir Yapan Adlar (İzmir Sözlüğü)*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, 2008.
- Yılmaz, Fikret, ve Sabri Yetkin. *İzmir Kent Tarihi*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı, 2002.